

Doelsturing, gaat dat wat worden of niet?
 Innovatie ten dienste van een gezonde melkveehouderij - R. Tijssens

4 juli 2024

1

Trots op onze sector ...

People. Planet. Profit. Perspective

2

Zijn ze gek in Den Haag?

afschaffen
Landbouwgif

ONTBOSSING bio-industrie megastallen

People. Planet. Profit. Perspective

3

Met als gevolg: Boerenprotesten

People. Planet. Profit. Perspective

4

Waar zitten we naar te kijken?

Hoe wordt een algemene norm vertaald naar een individuele akker?

10-tallen individuele bedrijven en akkers per waterloopegebied

51 waterlopen

People. Planet. Profit. Perspective

5

Waar zitten we naar te kijken?

De manier van beleid uitvoeren leidt onvoldoende tot daadwerkelijke impact. En de reactie is dan: Meer van datzelfde beleid.

Complexiteit van wetgeving en stapeling van beleid vormen een knelpunt voor burgers, ondernemers en uitvoering. Deze toenemende complexiteit en stapeling kunnen mede worden veroorzaakt door een denkfout aan de zijde van beleidsmakers en wetgevers, de 'subtraction bias'.

People. Planet. Profit. Perspective

6

Waar komen al die middelvoorschriften vandaan?

Stikstofprobleem

ammoniak NH₃ stikstof + waterstof

stikstofoxide NO_x stikstof + zuurstof

verrijkte bodem Algemene plantensoorten verdringen zeldzamere planten en de dieren/insecten die ze eten.

WUR: 30 procent stikstofreductie mogelijk met aanvullende maatregelen

Problemen met generieke maatregelen:

- werkelijkheid is complexer
- veel meer diversiteit op boerenbedrijven dan gedacht
- boeren en telers proberen de (financieel) nadelige effecten maximaal te verminderen (en zijn slim)
- controle op naleving is (soms) heel complex

agrifirm

7

En wat doe je als je dan na een aantal jaar geen verbetering ziet?

Areeal agrarisch natuurbescherming per regeling

duizend hectare

1985 1990 1995 2000 2005 2010 2015 2020 2025

- Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB)
- Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL)
- (Provinciale) subsidieregeling agrarisch natuurbescherming (PPSAN)
- Beschikking Beheerovereenkomsten (BBO), Regeling Beheerovereenkomsten (RBO), Regeling Beheerovereenkomsten en Natuurontwikkeling (RBN)

WUR | dec22 | www.cbr.nl/19721

Populatie Index = 100 in 1970

1970 1975 1980 1985 1990 1995 2000

De WWF Living Planet Index toont tendenties in de totale rijkdom aan wilde soorten.

100 – 120 M Euro / jaar (= 2 tot 3 miljard Euro)

agrifirm

8

En wat doe je als beleid niet effectief is?

Stikstofprobleem

ammoniak
NH₃
stikstof
waterstof

stikstofoxide
NO_x
stikstof
zuurstof

verrijkte bodem
Algemene plantensoorten
verdringen zeldzamere planten
en de dieren/insecten die ze eten.

WUR: 30 procent stikstofreductie mogelijk met aanvullende maatregelen

En zo krijg je stapeling van beleid, mede omdat niet functionerend beleid vaak niet wordt afgeschaft

Samen bereiden we meer

9

En het veld van 'ongerusten' is in de afgelopen 5 jaar sterk veranderd ...

GREENPEACE

milieudefensie voor veranderaars

SCIENTISTS FOR FUTURE NETHERLANDS
Coalitie van bezorgde wetenschappers

SAMEN VOOR **BIODIVERSITEIT**

ANIMALS RIGHTS MOVEMENT

Samen bereiden we meer

10

11

Weet iemand een alternatief?

Doelsturing, gaat dat wat worden of niet?
Innovatie ten dienste van een gezonde melkveehouderij - R. Tijssens

4 juli 2024

12

Wat is doelsturing precies?

Key-Performance Indicators (KPI's)
 Bijvoorbeeld:

- Ammoniak-emissie
- Methaanemissie
- Oppervlaktewateremissie
- Milieubelasting GBM

In het overheidsdomein

Samen bereiden we meer

13

Kan het technisch allemaal wel?

In stalsystemen

Doelstellingen

- Antoniën dat in stallen adequaat monitoring kan plaatsvinden door de daadwerkelijke ammoniakuitstoot te meten.
- Maak daarbij gebruik van real time sensor- en datasystemen.
- Zorg dat een systeem met van planning, monitoring, validatie, kalibratie en onderhoud, en (smal)handige verificatie wordt gebruikt die zodanig betrouwbaar is dat deze voor een rechtstreekse toetsing kan worden voorgelagd en als basisgegevens kan dienen voor het wegrijpingsverloop.
- Verken perspectieven voor bieden van handelingsperspectief aan veehouder om tussentijd bij te sturen, bij dreigende overschrijding.

Borging emissiereductie chemische wassers maakt doelsturing mogelijk

Doelsturing behoort tot de mogelijkheden. En het haakt niet per se met ammoniakemissies; het kan ook op deze andere manieren die goed controlebaar zijn. Bij het uitbreiden van een ammoniakemissie door wegrijpingsintensiteit & besparing en innovatie. Het principe is vergelijkbaar bij alle chemische wassers.

In bedrijfssystemen

Samen bereiden we meer

14

En wat gaat ons dat dan allemaal opleveren?

Praktijkvoorbeeld 1

Real time meten van de ammoniak emissie biedt varkenshouder De mogelijkheid om tussentijds in te grijpen en bij te sturen

Samen bereiden we meer

15

Wat gaat ons dat allemaal opleveren?

> Geeft ook zicht op reductiepotentieel: van 85% naar 95% reductie gerealiseerd

Praktijkvoorbeeld 2

Bovenstaande laat zien dat als een ondernemer een managementtool ter beschikking heeft (sensoren en dashboard) met inzicht in zijn proces én tijd om zijn proces bij te sturen, dat hij dan in staat is om zijn luchtwasser dusdanig te managen dat de uitstoot daalt naar een niveau wat substantieel lager ligt dan wat momenteel vergund is. Ondernemer ging aan de slag om emissie te reduceren: door te gaan sturen op ph-gehalte is dat gelukt.

Betreft vleesvarkensstal met biologische luchtwasser die voor 85% in de boeken staat en 95% reductie realiseert

Samen bereiden we meer

16

Doelsturing

Wat?	Hoe?
Voorbeelden: - stikstofmetingen - methaanmetingen	Voorbeelden: - emissie-arme vloer - installeren van een gaswasser
Zet boer en teler in haar kracht Stimuleert innovatieve oplossingen Eenvoudige controle	Instructie hoe te handelen Creëert weerstand Focus boer en teler op reductie van financiële en operationele impact Complex om te controleren

People. Planet. Profit. Perspective

17

Welke vraagstukken komen op ons af?

- > Data: Hoe leg je verantwoording af aan de overheid zonder dat de overheid bij die data komt?
- > Nieuwe latente ruimte?
  - > Hoe stimuleer je verlaging onder vergunde grens? En hoe voorkom je dan 'overheidsongelukken'?
  - > Hoe ga je met overschrijdingen zonder schuld om?
- > Hoe stimuleer je reducties zonder dat de goed presenterende boer op termijn gestraft wordt?
- > Hoe komt de overheid in beweging om daadwerkelijk vergunningen met te verlenen op basis van doelsturing?
  - > Nieuwe regelgeving
  - > Huidige Omgevingswet geeft al mogelijkheden

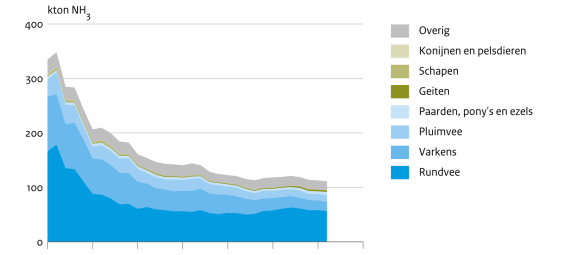
Eerste vergunning met doelvoorschriften in de maak

Samen bereiden we meer

18

Wat is nu de visie van Agrifirm?

Emissie ammoniak (NH₃) door land- en tuinbouw per diercategorie

RIVM/mei3
www.clo.nl/mio1019

en implementeer beleid dat werkt

Perspectief voor de boer
De Markt met Innovatie Innovatie voor een duurzame Agrifirm

People. Planet. Profit. Perspective

19

Weet iemand een alternatief?

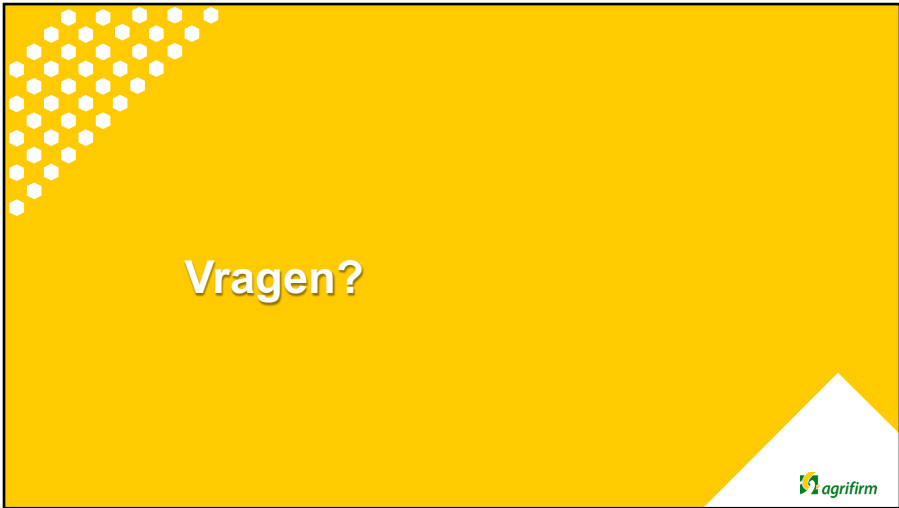
Doelsturing, gaat dat wat worden of niet?

Innovatie ten dienste van een gezonde melkveehouderij - R. Tijssens

4 juli 2024

20

21